ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Ольга НІТЕНКО

начальник відділу мовної підготовки
Національної академії прокуратури України,
доктор педагогічних наук,
кандидат філологічних наук, доцент
nitenko@ukr.net

УДК 378.1 (4)

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ЮРИСТІВ У ФЕДЕРАТИВНІЙ РЕСПУБЛІЦІ НІМЕЧЧИНА

Досвід професійної підготовки юристів в університетах Федеративної Республіки Німеччина (ФРН) як європейської країни з давніми академічними традиціями та сучасними технологіями навчання становить значний інтерес для вітчизняної педагогічної науки.

Бакалаврат як перший цикл вищої освіти запроваджено у ФРН в рамках Болонського процесу поряд із так званими дипломними і магістерськими курсами навчання давнього, тобто традиційного, зразка. Серед найбільших переваг бакалаврату порівняно з попереднім навчанням німецькі викладачі й студенти вважають такі: скорочення терміну навчання, отримання удосконаленої й пришвидшеної професійної кваліфікації, визнання результатів навчання у межах Європейського Союзу (ЄС), підтримка студентської мобільності та модернізація навчальної документації [1].

Навчання за бакалаврською програмою триває, як правило, три роки та охоплює шість семестрів. Граничним терміном можуть бути вісім семестрів. Магістратура тривалістю від 2-х до 4-х семестрів може слідувати одразу після бакалаврату або після певної професійної діяльності. Під час навчання в бакалавраті студенти набувають не тільки професійні компетентності – фахові знання та навички, а й засвоюють основи наукової діяльності та опановують іноземну мову і соціальні компетентності [1].

Згідно із німецькими вимогами бакалаврат має забезпечити орієнтовану на практику підготовку передусім для ринку праці, оскільки в попередні роки випускники вищих навчальних закладів показали низький рівень підготовленості до професійної діяльності.

Із уведенням бакалаврату в системі німецької вищої освіти запроваджено сім нових «кваліфікацій», що належать до певних професійних галузей і спрямовані на певні професійні сфери, які більшою або меншою мірою обмежуються професією: бакалавр права (*LL.B.*); бакалавр мистецтв (*B.A.*); бакалавр науки (*B.Sc.*); бакалавр інженерії (*B.Eng.*); бакалавр освіти (*B.Ed.*); бакалавр образотворчого мистецтва (*B.F.A.*) та бакалавр музики (*B.Mus.*).

Кваліфікація «бакалавр права» (*LL.B – «Legum Baccalaureus»*) визнана на міжнародному рівні, однак у ФРН вона відкриває шлях лише для діяльності юрисконсультом в галузі економіки.

У правових науках, які належать до класичних університетських дисциплін і мають давні традиції, положення Болонського процесу до останнього часу запроваджувалися досить обмежено. Так, незважаючи на те, що титул «бакалавр права» можна от-

www.visnyknapu.gp.gov.ua

© *Нітенко О., 2017*

римати в 14-ти університетах і більше ніж 30-ти так званих професійних школах (нім. *Fachhochschulen*), щоб працювати як «повний» юрист (нім. *Volljurist*), все ж таки необхідно пройти шлях через перший і другий державні іспити.

Кваліфікацію «бакалавр права» в Німеччині можна отримати вже після шести семестрів, однак при цьому неможливо працювати прокурором, суддею чи адвокатом. Кваліфікація «магістр права» (*Master of Laws – LL.M.*), яка надається по закінченню магістратури, що слідує за бакалавратом, так само не надає можливості працювати адвокатом. Ті особи, які отримали ці кваліфікації (бакалавр і магістр права), можуть працювати або в галузі промисловості, або за межами Німеччини, оскільки такі титули особливо престижні в англомовних країнах.

Для бажаючих стати прокурором, суддею, адвокатом чи нотаріусом потрібно завершити вивчення правових наук складанням так званого першого юридичного державного іспиту (нім. *das erste Staatsexamen*). Цей іспит – лише перший крок на шляху до «повного» юриста і слугує допуском до референдаріату – дворічного періоду практичної діяльності. Тільки в деяких федеральних землях Німеччини випускник юридичного факультету за умови успішного складання першого державного іспиту може отримати один із чотирьох титулів: «юрист», «референдар», «дипломований юрист» чи «магістр права». Титул «бакалавр права» навряд чи можна порівнювати з цими чотирма титулами, його отримання не завершується складанням першого держіспиту й не надає право для референдаріату.

Другим кроком на шляху до посади прокурора, судді чи адвоката у ФРН є референдаріат – дворічний період, що триває після складання першого державного іспиту й завершується складанням другого державного іспиту (нім. *das zweite Staatsexamen*). Лише після цього німецький фахівець права може називатися «повним» юристом і працювати, відповідно, на посадах прокурора, адвоката, судді, а також нотаріуса у державній адміністрації або на промисловому підприємстві.

Під час навчання в бакалавраті студенти опановують не тільки юридичні знання, а й розвивають загальні компетентності (англ. *general competences*) з інших галузей, а саме: вивчають іноземні мови, економічні науки, набувають навичок комунікації. Заняття з іноземної мови (як правило, англійської, однак часто це може бути будь-яка інша європейська мова) проходять зазвичай двічі на тиждень на першому курсі. На другому та третьому курсах іноземною мовою вже викладаються деякі навчальні дисципліни, особливо, якщо назва спеціальності містить слова на зразок «міжнародний», «глобальний» або «глобалізація». Це, приміром, – «Міжнародне право», «Міжнародне та німецьке право», «Право ЄС», «Глобалізація та її правові наслідки». До того ж безпосередньому застосуванню отриманої іншомовної компетентності сприяє проходження студентами практики як на території Німеччини (в міжнародних юридичних організаціях та фірмах), так і поза її межами.

Звичайно, викладання багатьох курсів англійською мовою відбувається також для іноземних студентів, які приїжджають на навчання до німецьких університетів. Перелік таких курсів можна віднайти на університетських сайтах юридичних факультетів, де розміщено всі необхідні вимоги, вказано, які документи про підтвердження належного рівня володіння цією мовою необхідно подати (сертифікати, свідоцтва, дипломи тощо).

До останнього часу ступінь «бакалавр права» належав до стандартних кваліфікацій в юриспруденції англомовних країн. Прокурор, адвокат чи суддя є юридичними професіями, які славляться у Німеччині давніми традиціями і вважаються престижними. Високий рівень підготовки фахівців права є однією з підвалин демократичної держави. Через це освіта таких фахівців надзвичайно важлива. У ФРН активно дискутується питання стосовно того, чи достатньо для таких спеціалістів лише титулу «бакалавр права», чи все ж таки необхідно зберегти й кращі традиційні підходи до фахової підготовки з права.

Предмети на вибір викладаються на заняттях протягом однієї-двох годин; графік

їх проведення складається викладачем на один навчальний рік. Якщо немає набору на окремий навчальний курс (як мінімум має бути п'ять слухачів), заняття не проводяться. Підсумковий письмовий іспит із предмета на вибір може тривати не більше 90 хвилин.

Заслуговує на увагу досвід професійної підготовки юристів у одному із перших (рік заснування – 1386-й) і найпрестижніших університетів Німеччини – університеті Хайдельберга. Студенти юридичного факультету цього навчального закладу здобувають професійно спрямовану іншомовну підготовку (нім. *Fachspezifische Fremdsprachenausbildung*) при Мовному центрі університету. На сайті факультету наведено перелік іноземних мов і іншомовних навчальних курсів із права, на які можна зареєструватися он-лайн, а також розміщено необхідні для навчання на цих курсах умови [2] (див., наприклад, *табл. 1* «Іноземні мови та іншомовні курси, які можуть вивчати здобувачі юридичної освіти у Хайдельберзькому університеті»).

Таблиця 1

Іноземні мови та іншомовні курси, які можуть вивчати здобувачі юридичної освіти у Хайдельберзькому університеті

Мовний центр університету	Додаткова кваліфікація «професійно спрямована іншомовна підготовка»	Заходи іноземними мовами на юридичному факультеті
Іноземні мови: арабська; китайська; англійська; французька; італійська; японська; польська; португальська; російська; шведська; іспанська; чеська. *Юридично спрямовані іншомовні курси:* англійською; французькою; іспанською.	Вступ до англо-американського права. Вступ до французького права. *Вимоги:* кожні 3 семестри – підсумковий іспит; високий РВМ. Іншомовний навчальний захід або додаткові заходи, наприклад: «Транснаціональне комерційне право»; семінар «Монпелье»; «Латинська мова для юристів»; «Вступ до німецької правової мови»; семестр за кордоном.	*Обов'язкове:* відвідування одного заходу і запис на державний іспит. *Рекомендується:* відвідування більшості заходів за розкладами 2–7 семестрів; допуск до навчання можливий у 1-му семестрі. Різні РВМ. *Односеместрові курси з права іноземними мовами:* арабською; італійською; польською; англійською (право США); португальською і бразильською; французькою; іспанською; турецькою.

Доцільно зазначити, що в Положенні про допуск до державного іспиту з права федеральної землі Баден-Вюртемберг, на території якої розташований Університет Хайдельберга, вказано: «... до першого державного іспиту... допускаються особи, які систематично брали участь в іншомовних юридичних заходах або спеціальному іншомовному курсі, оскільки саме в такий спосіб підтверджується їх іншомовна компетентність». На сайті юридичного факультету розміщено також актуальний розклад іншомовних навчальних заходів (лекцій, семінарів).

www.visnyknapu.gp.gov.ua

Що стосується другого циклу вищої освіти в Німеччині – магістратури, то останніми роками він характеризується вражаючим збільшенням англомовних магістерських програм. Так, 2013 року в усіх німецьких університетах їх було 6 609, тоді як у 2008 році – лише 1 615. Привертає увагу їх тематичне розмаїття: «Міжнародний і європейський бізнес, конкуренція й регулювальне право», «Європейська правова практика», «Міжнародні студії з права інтелектуальної власності», «Право європейської інтеграції», «Європейський профспілковий правовий захист», «Європейська правова лінгвістика», «Порівняльні студії з німецького, європейського і китайського права», «Господарче право: підприємство між свободою та державним оподаткуванням», «Право і бізнес», «Транспортне право», «Страхове право», «IT-право і право інтелектуальної власності», «Медичне право», «Будівельне право», «Спортивне право», «Транснаціональне право», «Права людини», «Економіка, право і політика», «Право і фінанси», «Правова психологія», «Криміналістика», «Правознавство, економіка й менеджмент», «Німецьке право», «Сучасне майнове право» / «Майнове право», «Спадкове право», «Право підприємств» тощо [3]. Функціонують численні сайти, на яких розміщено, зокрема, детальну інформацію про такі англомовні програми, у тому числі й про терміни подання документів, тривалість навчання, кількість кредитів, викладачів курсів, ступінь участі здобувачів освіти в практичній зайнятості, можливості подальшого працевлаштування, а також відгуки осіб, які завершили навчання за вказаними програмами, практичні поради.

Послуги щодо надання освітнього рівня «Магістр права» (LLM) англійською мовою в Німеччині пропонують вищі навчальні заклади усіх типів і форм власності: *приватні* (Німецька вища школа права й менеджменту (Хайльброн)), юридична школа Буцеріуса (Гамбург), Вестфальський університет Вільгельма (Мюнстер), Університет Оснабрюка, вища професійна школа й Центр підвищення кваліфікації Шмалькальдена, Вища школа прикладного менеджменту (Ердінг, Берлін, Унна), Університет Фрідріха-Александра (Ерланген, Нюрнберг) та ще кілька університетів); *державні* (Хайдельберзький університет, Гумбольт-університет в Берліні, Гьоттінгенський, Кьольнський, Бременський, Брауншвейзький університети й багато інших).

Відомим у ФРН вищим навчальним закладом, у якому здійснюється якісна підготовка юристів, є також Вільний університет Берліна, у якому іноземним здобувачам вищої освіти пропонується навчання в магістратурі за спеціальністю «Міжнародний і європейський бізнес, конкуренція й регулювальне право» (англ. *International and European Business, Competition and Regulatory Law*) [4]. По завершенні магістерського курсу випускникам надається академічний ступінь «магістр бізнесу і права» (англ. *Master of Business Law, MBL*). Здобувачі такої інтегрованої спеціальності вже під час навчання залучаються до адвокатської практики, а також отримують можливість застосовувати свої теоретичні знання в галузях господарського, договірного, енергетичного та комунікаційного права, удосконалюючи таким чином свою професійну компетентність. Навчання, як правило, здійснюється англійською мовою, тому при вступі до магістратури вимагається копія документа, який підтверджує високий рівень англомовних знань (найчастіше це – результати тесту TOEFL). Тривалість навчання становить від одного до двох років; його вартість – 4 000 євро за семестр і, відповідно, 8 000 євро за рік.

Вказаний магістерський курс є одним із небагатьох у ФРН, на якому успішно поєднано дистанційне навчання (англ. *E-Learning*) із класичними методами навчання. Так, наприклад, на заняттях відтворюються ситуації судових засідань або ділових переговорів, які здобувачі повинні правильно довести до завершення в електронному вигляді. Крім того, слухачі цього магістерського курсу обов'язково беруть участь у наукових конференціях та семінарах з енергетичного, телекомунікаційного, а також німецького і європейського господарського права.

Починаючи з 2011/2012 навчального року здобувачам такого курсу пропонується й

отримання подвійного диплома – Вільного університету Берліна і Страсбурзького університету (Франція), які є партнерами. Учасники програми протягом першого семестру проходять навчання у Страсбурзі, а протягом другого – у Берліні. У контексті наведеного доцільно вказати, що Страсбурзький університет є найбільшим університетом Франції (налічує 42 000 студентів, 20% з яких – іноземці) [4].

Ще одна спеціальність, за якою можна навчатися в магістратурі Вільного університету Берліна, – це «магістр права» (нім. *Magister legum-Studium, LL.M.*). Щорічно близько 25-ти дипломованих фахівців із права, які здобули юридичну освіту за кордоном, прибувають до університету для проходження річного навчання, щоб отримати академічний ступінь магістра права [5].

Необхідна умова завершення магістерського курсу – написання підсумкової письмової роботи (нім. *Abschlussklausur*) з навчальної дисципліни «Юридична англійська мова» (англ. *Legal English*). До письмового іспиту, процедура проведення якого досить жорстка, не допускаються особи, які: а) відвідали менш ніж 85% занять із цієї дисципліни; б) спізнилися на іспит; в) не мають при собі посвідчення особи з фотокарткою. Для написання роботи група з 25-ти осіб ділиться на п'ять підгруп. Списки осіб у підгрупах із зазначенням аудиторій, у яких проводитиметься іспит, вивішують на дошці оголошень незадовго до його проведення. Із собою на іспит особам дозволяється брати лише роздруковані матеріали, надані викладачем під час занять (допускаються помітки здобувачів на полях), а також двомовний (наприклад, німецько-англійський) словник. Одномовні, електронні словники й інші допоміжні засоби використовувати не дозволяється. Час написання роботи – 90 хвилин [5].

Варто зазначити й про традицію так званих магістерських ярмарок у ФРН, які систематично проводять університети різних міст в умовах жорсткої конкуренції і уможливлюють залучення значної кількості здобувачів магістерського ступеня. Показово, що німецькі вищі навчальні заклади рекламують свої послуги з надання ступеня магістра на цих заходах не тільки на території Німеччини, а й на теренах сусідніх країн, як-от: Польща, Чехія, Австрія та інші. На таких ярмарках академічний персонал закладів-учасників проводить індивідуальні співбесіди з майбутніми магістрами, кращі викладачі університетів роблять доповіді рекламного характеру зі своїх дисциплін, які супроводжують показом презентацій, фотовиставками, демонстраціями відеороликів, інтерв'ю з випускниками магістерських програм тощо. Вхідний квиток на ярмарку коштує 3 євро, бажаючим надається можливість зареєструватися (як німецькою, так і англійською мовами) й придбати квиток он-лайн, а також отримати індивідуально розроблений план відвідання ярмарки з помітками інформаційних столиків, які можуть бути найбільш корисними для кожного окремо взятого відвідувача. Така система дає учасникам змогу максимально ефективно використати власний час і дізнатися необхідну для них інформацію, не витрачаючи зайвих зусиль на пошуки відповідних столиків.

Отже, у Німеччині спостерігається тенденція до створення та розвитку міжнародних магістерських програм, які є міждисциплінарними за змістом (наприклад, право + бізнес), інтегрують освітню та практичну складові, орієнтуються на інтернаціоналізаційні процесі в освітній та правовій сферах, забезпечують потужну іншомовну підготовку майбутніх висококваліфікованих фахівців, що гарантує їм конкурентоздатність не тільки на національному, а й міжнародному, глобальному ринку праці.

І, нарешті, розглянемо німецький досвід іншомовної підготовки на третьому, докторському, циклі вищої освіти. У ФРН щороку захищають дисертаційні дослідження близько 25 000 науковців і це набагато більше ніж у будь-якій іншій європейській країні. З кожним роком дедалі більше молодих вчених прибуває до Німеччини для написання та захисту дисертацій із інших країн: з 1997 року кількість закордонних здобувачів академічних ступенів зросла більш ніж удвічі [6]. У цій країні є кілька шляхів отримати титул доктора, що залежить від спеціалізації, мети дослідження та типу

www.visnyknapu.gp.gov.ua

закладу вищої освіти. Розрізняють, зокрема, індивідуальну та структуровану аспірантури. Більш поширена – індивідуальна аспірантура, однак структурована аспірантура щороку набуває популярності у зв'язку із запровадженням у країні Болонського процесу.

За умови навчання у індивідуальній аспірантурі здобувачі наукового ступеня шукають викладача вищого навчального закладу – так званого *Doktorvater* (або *Doktormutter*) – і здебільшого самостійно працюють над дисертаційним дослідженням. Міра самостійності здобувача й участі в проекті дослідження інших осіб залежить від галузі, у якій воно проводиться. Здобувач на власний розсуд вирішує, у якій установі здійснювати дослідження – в університеті, позауніверситетській дослідницькій установі чи на промисловому підприємстві. Час перебування в індивідуальній аспірантурі визначає або сам здобувач, або навчання здійснюється згідно з умовами закладу, до якого він прикріплений. Як правило, часові межі становлять від трьох до п'яти років, однак для спеціалізації «Правові науки» останнім часом наявна тенденція виконувати дослідження за два роки.

Навчання в структурованій аспірантурі ґрунтується на засадах англосаксонської системи докторів філософії (*PhD-System*), згідно з якою здобувачем опікується команда наставників. Програми докторів філософії містять розклади занять і в більшості випадків інтегровані курси. Крім того, після навчання в структурованій аспірантурі може надаватися додаткова кваліфікація, що є важливою умовою для сучасного ринку праці. Систематичне й інтенсивне наставництво у межах цієї програми зумовлює стислі терміни завершення наукового дослідження – від трьох до чотирьох років.

У ФРН функціонує близько 700 програм для докторів філософії, причому вказана їх кількість стрімко зростає. Німецька служба академічних обмінів (*Deutscher akademischer Austauschdienst – DAAD*) активно пропагує цей новий напрям в інфраструктурі освіти. Структуровану аспірантуру пропонують передусім вищі навчальні заклади, які є партнерами Німецького дослідницького товариства (*Deutsche Forschungsgemeinschaft – DFG*). Це так звані коледжі й школи для тих, хто бажає отримати науковий ступінь – *Graduiertenkollegs ma Graduiertenschulen*. До того ж в окремих навчальних закладах деяких Федеральних земель існують PhD-програми від позауніверситетських установ, наприклад, Міжнародної дослідницької школи Макса Планка.

Структурована аспірантура зазвичай має міжнародне спрямування, у зв'язку з чим її робочою мовою є англійська. Міжнародні PhD-програми на зразок тих, що пропонують Школа управління Херті (*the Hertie School of Governance*), Центр дослідження соціальних реформ (*the Social Science Research Center*) та Товариство Хельмхольца (*Helmholtz-Gemeinschaft*), експліцитно спрямовані на представників інших країн: більш ніж половина слухачів Міжнародної дослідницької школи Макса Планка й Дослідницької школи Хельмхольца не є німцями й громадянами Німеччини. Вони, як правило, отримують спеціальні стипендії й робочі місця. До сьогодні не існує загальної бази даних усіх PhD-програм, проте опис більшості з них можна віднайти в Інтернеті англійською (іноді іншою іноземною) мовою.

Що стосується особливостей німецького третього циклу освіти для підготовки за юридичним напрямом, то випускники по закінченню навчання можуть отримувати як звання «доктор філософії» (*PhD*) – наприклад, в університетах Гамбурга й Фрайбурга, Університеті ім. В. Гете у Франкфурті-на-Майні, так і суто німецькі звання: «доктор права» або «доктор обох прав – приміром, в Університеті ім. Ю. Максиміліана у Вюрцбурзі, Університеті ім. В. Гете у Франкфурті-на-Майні. Існує також менш поширений академічний ступінь – «напівпочесний доктор права», який можна отримати, наприклад, у приватному Інституті правових наук у Гамбурзі.

Якщо здобувачі бажають отримати спеціалізації на кшталт «Право й економіка» або «Право Європейського Союзу», викладання дворічного чи трирічного курсу в аспірантурі здійснюється англійською мовою, оскільки це, як правило, міжнародні програми, мета яких: «... надати докторантам у галузі права

й економіки освіту на найвищому науковому рівні» [7]. За такими спеціалізаціями можна навчатися в аспірантурі університетів Гамбурга та Франкфурта-на-Майні.

У разі, якщо викладання здійснюється англійською мовою, у документі, який регламентує умови вступу до німецької аспірантури – «Порядок зарахування й навчання в аспірантурі» (*Promotionsordnung*), визначаються сертифікати або свідоцтва, які повинні засвідчити достатній рівень знань з англійської мови здобувачів рівня *PhD*. Кожен вищий навчальний заклад самостійно визначає свої вимоги. Зокрема, у документі «Порядок зарахування…» Гамбурзького університету вказується, що для навчання в аспірантурі «... необхідний сертифікат, який засвідчує знання англійської мови осіб, для яких ця мова не є рідною: Кембриджський сертифікат або TOEFL (міжнародний, не інститутський тест), виконаний в Інтернеті, що налічує не менше 90 балів, або друкований, який налічує не менше 500 балів». Сертифікати мають бути видані не раніше ніж за 3 роки до вступу до аспірантури» [7]. Здобувачі, які закінчили вивчення будь-якого англомовного курсу університету не менш ніж рік тому, мають право не надавати сертифікат.

Отож, зважаючи на викладене, а також беручи до уваги те, що німецькі фахівці в галузі права є одними з найбільш кваліфікованих і шанованих у сучасному світі, можна дійти висновку, що досвід професійної (зокрема й іншомовної) підготовки майбутніх юристів на всіх трьох циклах вищої освіти у ФРН доцільно було б вивчити більш ґрунтовно для його можливого успішного використання в українському освітньому просторі.

Список використаних джерел:

1. Bachelor of Laws [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bachelor-studium.net/bachelor-of-laws.html
2. Lehre, Studium und Forschung [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://lsf.uni-heidelberg.de/qisserver/rds?state=wtree&search=1&trex=step&root120151=68747|68592|67108&P.vx=mittel
3. LLM programs in Germany [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.llm-guide.com/germany
4. Studium & Lehre [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.jura.fu-berlin.de/studium/masterstudiengaenge/index.html
5. Abschlussklausur «Legal English» von D. Black am 9. Juli 2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.jura.fu-berlin.de/studium/ masterstudiengaenge/llm/index.html
6. DAAD. Forschung. Überblick [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.daad.de/deutschland/forschung/ueberblick/10942.de.html
7. European Doctorate in Law and Economics. Universität Hamburg [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.jura.uni-hamburg.de/promotion/european-doctorate-in-law-and-economics

Ольга НІТЕНКО

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ЮРИСТІВ У ФЕДЕРАТИВНІЙ РЕСПУБЛІЦІ НІМЕЧЧИНА

Розглянуто особливості професійної підготовки майбутніх юристів в окремих університетах Федеративної Республіки Німеччина на трьох циклах вищої освіти – бакалавраті, магістратурі та аспірантурі. Наведено перелік магістерських програм із права, а також висвітлено роль іншомовної підготовки як необхідної складової юридичної освіти в Німеччині.

Ключові слова: юристи; професійна підготовка; іншомовна підготовка; магістерська програма; цикли вищої освіти; аспірантура.

www.visnyknapu.gp.gov.ua

Ольга НИТЕНКО

ОСОБЕННОСТИ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ ЮРИСТОВ В ФЕДЕРАТИВНОЙ РЕСПУБЛИКЕ ГЕРМАНИЯ

Рассмотрены особенности профессиональной подготовки будущих юристов в отдельных университетах Федеративной Республики Германия на трех циклах высшего образования – бакалаврате, магистратуре и аспирантуре. Приводится перечень магистерских программ по праву, а также освещена роль иноязычной подготовки как необходимой составляющей немецкого юридического образования.

Ключевые слова: юристы; профессиональная подготовка; иноязычная подготовка; магистерская программа; циклы высшего образования; аспирантура.

Olha NITENKO

PECULIARITIES OF THE PROFESSIONAL TRAINING OF THE LAWYERS IN THE FEDERAL REPUBLIC OF GERMANY

The article describes the features of future lawyers' training in the certain universities of the Federal Republic of Germany in three cycles of higher education – Bachelor, Master and Postgraduate Study; is provided a list of Masters' programs in Law, and highlighted the role of foreign language training as an essential component of German legal education.

Keywords: lower; lawyers' training; foreign language training; master's program; cycles of higher education; post-graduate courses.